

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Кафедра економічної та соціальної географії

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Проректор з науково-педагогічної
і навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С.В. _____
« ____ » _____ 2017 р.

ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА

підготовки магістра
галузі знань 01 «Освіта»
спеціальності 014 «Середня освіта»
освітня програма «Географія. Економіка»

Програма навчальної дисципліни «Регіональна політика» для підготовки магістрів спеціальності 014 «Середня освіта», галузі знань 01 «Освіта». – 29 серпня 2017 р. – 7 с.

Розробники:

кандидат географічних наук, доцент
кафедри економічної та соціальної географії

Голуб Г.С.

Рецензент:

кандидат географічних наук, доцент
кафедри економічної та соціальної географії

Слащук А. М.

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри економічної та соціальної географії протокол № 1 від 29 серпня 2017 р.

Завідувач кафедри:

Барський Ю. М.

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією географічного факультету протокол № ___ від _____ 2017 р.

Голова науково-методичної комісії факультету:

Поручинський В. І.

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

протокол № ___ від _____ 2017 р.

Вступ

Програма навчальної дисципліни «Регіональна політика», складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра галузі знань – 01 «Освіта», спеціальності – 014 «Середня освіта», освітньої програми – Географія. Економіка.

Предметом навчальної дисципліни є вивчення сфер діяльності з управління економічним, соціальним, екологічним і політичним розвитком країни в регіональному аспекті відповідно до заздалегідь розроблених програм.

Міждисциплінарні зв'язки: Курс «Регіональна політика» є загальною та невід'ємною складовою у підготовці магістрів економічної та соціальної географії. Курс має тісні міжпредметні зв'язки з дисциплінами як регіонально-економічного „Менеджмент регіонального розвитку”, „Економіка підприємства”, так і суспільно-географічного напрямку, „Регіональна економічна та соціальна географія”, „Географія населення з основами демографії”, „Географія промисловості” та ін.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів:**

I. Вступ. Теоретико-методологічне обґрунтування регіональної політики.

II. Основні напрямки регіональної політики в Україні.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 210 годин / 7 кредитів ECTS.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання дисципліни «Регіональна політика» є вивчення теоретичних та методичних основ регіональної політики та набуття практичних навичок зі здійснення регіональної політики

1.2. Основними завданнями дисципліни «Регіональна політика» є:

- розкриття понятійно-термінологічного апарату регіональної політики;
- аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду регіональної політики;
- висвітлення законів, закономірностей та принципів розвитку регіонально-інтегрованої економічної системи;
- розкриття сутності та складових механізму регіональної політики;
- розкриття методичних підходів до оцінки рівнів соціально-економічного розвитку регіонів, надання територіям статусу депресивних;
- розкриття змісту основних напрямів регіональної політики в Україні.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-кваліфікаційної програми студенти повинні:

знати:

- понятійно-термінологічний апарат регіональної політики;

- вітчизняний та зарубіжний досвід регіональної політики;
- закони, закономірності та принципи розвитку регіонально-інтегрованої економічної системи;
- сутність основних наукових підходів до регіональної політики;
- види, рівні, напрями сучасної регіональної політики в Україні;

вміти:

- проводити оцінку рівнів соціально-економічного розвитку регіонів;
- аналізувати рівень розвитку адміністративних одиниць щодо надання їм статусу депресивних;
- визначати оптимальне поєднання важелів, методів, інструментів при досягненні основних цілей регіональної політики;
- визначати пріоритетні напрями регіональної економічної, соціальної, екологічної політики;
- давати оцінку існуючій нормативно-правовій базі, діючому організаційно-економічному механізму регіональної політики, ефективності її проведення в окремих регіонах країни.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 210 годин / 7 кредитів ECTS..

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. Вступ. Теоретико-методологічне обґрунтування регіональної політики.

Тема 1. Вступ. Сутність регіональної політики. Мета і завдання регіональної політики.

Мета, завдання та структура курсу “Регіональна політика”. Аналіз літературних, статистичних та картографічних джерел. Проблема диференціації рівнів соціально-економічного розвитку України. Передумова здійснення регіональної політики. Причини загострення диспропорцій соціально-економічного розвитку територій. Сутність регіональної політики. Мета і завдання регіональної політики. Спрямованість регіональної політики України. Основні поняття, що лежать в основі наукової розробки регіональної політики суверенної держави. Об’єкти та суб’єкти регіональної політики. Механізм регіональної політики. Стратегія регіонального розвитку. Конкурентоспроможність регіону. Дивергенція та конвергенція соціально-економічного простору. Нормативно-правова база регіональної політики України.

Тема 2. Регіональна політика країн з високим рівнем розвитку економіки

Сполучені Штати Америки. Суть поглядів неоінтернаціоналістів, адапторів та радикальних перетворювачів на роль держави у регулюванні розвитку регіонів. Основні програми з розвитку регіонів, що були прийняті та реалізовані в США.

Досвід Великої Британії в сфері державного регулювання регіонального розвитку. Особливості регіональної політики Франції та Німеччини. Регіональна політика Європейського Союзу. Історичні віхи формування регіональної політики ЄС. Принципи, критерії цілі регіональної політики. “Номенклатура територіальних одиниць для статистики” (NUTS). Інституційні засади регіональної політики. Фінансові інструменти регіональної політики ЄС. Обсяги і напрями фінансування регіональної політики. Використання зарубіжного досвіду регіональної політики в Україні.

Тема 3. Вітчизняний досвід в здійсненні регіональної політики

Суть методології територіального планування в бувшому СРСР в 20-ті рр. ХХ ст. Основні принципи регіональної політики в 30-х роках. Досвід “Раднаргоспів” у сфері регіонального управління. Приклади реалізації довгострокових регіональних програм на території бувшого СРСР.

Тема 4. Закони і закономірності розвитку регіонально-інтегрованої економічної системи

Зміст законів, що складають науково-теоретичну основу обґрунтування регіональної політики: закони територіального поділу праці, регіональної інтеграції господарства, закон зближення рівнів соціально-економічного розвитку регіонів. Закономірності розміщення і територіальної організації регіонально-інтегрованих продуктивних сил. Суть принципів економічного регулювання як форми практичного втілення в життя законів та закономірностей територіального розвитку. Загальні принципи регіональної політики, принципи соціальної, економічної, екологічної політики.

Тема 5. Наукові підходи до регіональної політики

Поняття про наукові підходи. Просторово-часовий підхід. Сутність підходу, засновники підходу. Генетичний та етногенетичний підходи. Геосистемний підхід. Поняття про геосистему та можливості її використання у регіональній політиці. Відтворювальний підхід. Проблемний підхід. Геополітичний та аксіологічний підходи.

Тема 6. Теорія формування і функціонування механізму регіональної політики

Поняття про механізм регіональної політики та його складові. Комплексний підхід та вимоги при формуванні механізму регіональної політики. Класифікація методів впливу на регіональний розвиток. Форми реалізації регіональної політики. Інститути регіональної політики. Економічні методи регіональної політики. Бюджетна, кредитна, податкова, цінова, митна, валютна політика. Адміністративні методи регіональної політики. Інструменти комплексного впливу на розвиток регіонів. Прогнозування, програмування, планування регіонального розвитку.

Змістовий модуль II. Основні напрямки регіональної політики в Україні.

Тема 7. Концептуальні основи регіональної політики України

Цілі і завдання регіональної політики України. Вдосконалення комплексно-пропорційного соціально-економічного розвитку природно-господарських районів, областей та інших об'єктів, виявлення депресивних регіонів та розробка заходів щодо їх розвитку. Вивчення можливостей формування спеціальних економічних зон в Україні. Удосконалення економічного механізму регіонального розвитку, та покращання управління цим процесом. Ієрархія регіональної політики. Проблеми, завдання, засоби державного впливу на загальнодержавному, регіональному і обласному та локальному (муніципальному) рівнях. Етапність у здійсненні державної регіональної політики: необхідність такого підходу, чинники, що впливають на даний процес, обґрунтування

Тема 8. Державна регіональна економічна політика в Україні

Зміст і завдання регіональної економічної політики. Механізм реалізації регіональної економічної політики в Україні. Бюджетна політика. Можливі джерела поповнення місцевих бюджетів у перехідній економіці. Джерела фінансування регіональних програм. Цінова політика: методи і форми її реалізації. Інвестиційна політика інвестиційного процесу у регіонах. Методи регіональної інвестиційної політики. Податкова політика. Структурна регіональна політика. Інституційна політика.

Тема 9. Державна регіональна соціальна та демографічна політика в Україні

Зміст і завдання регіональної соціальної та демографічної політики. Механізм реалізації регіональної соціальної та демографічної політики в Україні. Забезпечення населення послугами соціальної інфраструктури у регіонах. Соціальний захист населення. Державна регіональна політика у сфері зайнятості. Сутність і завдання регіональної демографічної політики в Україні.

Тема 10. Державна регіональна екологічна політика в Україні

Зміст і завдання регіональної екологічної політики. Механізм реалізації регіональної екологічної політики в Україні. Поняття про екологічну безпеку регіону. Основні загрози екологічній безпеці. Напрямки реалізації державної регіональної екологічної політики в регіонах України.

3. Форма підсумкового контролю успішності навчання.

Форма контролю – залік та екзамен.

4. Методи та засоби діагностики успішності навчання.

У процесі вивчення дисципліни використовуються такі методи оцінювання:

- поточне тестування та опитування;
- оцінювання виконання практичних робіт;
- залік та екзамен.

5. Список джерел

1. Регіональна політика в Україні: суспільно-географічний аспект. - К.: Київський університет, 2004. – 130 с.
2. Регіональна політика та механізм її реалізації / За ред. М.І. Долішнього. – К.: Наукова думка, 2003. – 503 с.
3. Долішній М.І. Регіональна політика на рубежі ХХ-ХХІ століть: нові пріоритети. - К.: наукова думка, 2006.
4. Регіональна політика у країнах Європи. – Ужгород, 2001.
5. Я.Б. Олійник, С.П. Запотоцький С.П., Кононенко О.Ю. та ін. Регіональна економіка. - К.: КНТ Видавець Фурса С.Я., 2007. - 444 с.
6. Гранберг А.Г. Основы региональной экономики. - М.: ГУ ВШЭ, 2003. - 495 с.
7. Бандур С.І., Заец Т.А. Сучасна регіональна соціально-економічна політика держави: теорія, методологія, практика. - К.: РВПС НАНУ, 2002. - 250 с.
8. Стеченко Д.М. Управління регіональним розвитком. – К.: Вища школа, 2001. – 223 с.
9. Трансформація структури господарства України: регіональний аспект / За ред. Г.В. Балабанова. – К.: Міленіум, 2003. – 404 с.
10. Богорад О.Д., Тевелев О.М., Падалка В.М., Підмогильний М.В. Регіональна економіка. Словник-довідник. К., 2004.
11. Кузнецова О. Мировой и российский опыт региональной экономической политики // Мировая экономика и международные отношения. - 2003. - № 10. - с. 60-69.
12. Зааставний Ф. Депресивні регіони: наліз, оцінка, проблеми // Регіональна економіка. - 2005. - № 1. - С. 76-90.
13. Кравців В., Стадницький Ю. Актуальні питання реалізації політики стимулювання розвитку регіонів України в сучасних умовах // Регіональна економіка. - 2005. - № 3. - С. 77-84.
14. Поповкін В.А. Регіонально-цілісний підхід в економіці. – К., 1993.
15. Чумаченко Н. Региональная политика в Украине. – Донецк: Сичь. 1993. – 68 с.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Кафедра економічної та соціальної географії

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Проректор з науково-педагогічної
і навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С.В. _____
« ____ » _____ 2017 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА

напрямок підготовки магістр
галузі знань 01 «Освіта»
спеціальності 014 «Середня освіта»
освітня програма «Географія. Економіка»

Програма навчальної дисципліни «Регіональна політика» для підготовки магістрів спеціальності 014 «Середня освіта», галузі знань 01 «Освіта». – 29 серпня 2017 р. – 7 с.

Розробники:

кандидат географічних наук, доцент
кафедри економічної та соціальної географії

Голуб Г.С.

Рецензент:

кандидат географічних наук, доцент
кафедри економічної та соціальної географії

Слащук А. М.

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри економічної та соціальної географії протокол № 1 від 29 серпня 2017 р.

Завідувач кафедри:

Барський Ю. М.

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією географічного факультету протокол № __ від _____ 2017 р.

Голова науково-методичної комісії факультету:

Поручинський В. І.

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

протокол № ____ від _____ 2017 р.

Вступ

Програма навчальної дисципліни «Регіональна політика», складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра галузі знань – 01 «Освіта», спеціальності – 014 «Середня освіта», освітньої програми – Географія. Економіка.

Предметом навчальної дисципліни є вивчення сфер діяльності з управління економічним, соціальним, екологічним і політичним розвитком країни в регіональному аспекті відповідно до заздалегідь розроблених програм.

Міждисциплінарні зв'язки: Курс «Регіональна політика» є загальною та невід'ємною складовою у підготовці магістрів економічної та соціальної географії. Курс має тісні міжпредметні зв'язки з дисциплінами як регіонально-економічного „Менеджмент регіонального розвитку”, „Економіка підприємства”, так і суспільно-географічного напрямку, „Регіональна економічна та соціальна географія”, „Географія населення з основами демографії”, „Географія промисловості” та ін.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів:**

I. Вступ. Теоретико-методологічне обґрунтування регіональної політики.

II. Основні напрямки регіональної політики в Україні.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів: 7	Шифр і назва галузі знань: 01 – Освіта Шифр і назва спеціальності та освітньої програми: 014 Середня освіта. Географія. Економіка	за вибором
Модулів: 3		Рік підготовки: 5, 6
Змістових модулів: 2		Семестр: 10, 11
ІНДЗ: є		Лекції: 36 год
Загальна кількість годин: 210		Практичні: 34 год

Тижневих годин (для денної форми навчання): Аудиторних: 4 самостійної роботи: 2 індивідуальної роботи: 2	Освітньо- кваліфікаційний рівень: магістр	Самостійна робота: 126 год
		Консультації: 14 год.
		Форма контролю: <u>залік</u> , <u>екзамен</u>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Метою викладання дисципліни «Регіональна політика» є вивчення теоретичних та методичних основ регіональної політики та набуття практичних навичок зі здійснення регіональної політики

2.2. Основними завданнями дисципліни «Регіональна політика» є:

- розкриття понятійно-термінологічного апарату регіональної політики;
- аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду регіональної політики;
- висвітлення законів, закономірностей та принципів розвитку регіонально-інтегрованої економічної системи;
- розкриття сутності та складових механізму регіональної політики;
- розкриття методичних підходів до оцінки рівнів соціально-економічного розвитку регіонів, надання територіям статусу депресивних;
- розкриття змісту основних напрямів регіональної політики в Україні.

2.3. Згідно з вимогами освітньо-кваліфікаційної програми студенти повинні:

знати:

- понятійно-термінологічний апарат регіональної політики;
- вітчизняний та зарубіжний досвід регіональної політики;
- закони, закономірності та принципи розвитку регіонально-інтегрованої економічної системи;
- сутність основних наукових підходів до регіональної політики;
- види, рівні, напрями сучасної регіональної політики в Україні;

вміти:

- проводити оцінку рівнів соціально-економічного розвитку регіонів;
- аналізувати рівень розвитку адміністративних одиниць щодо надання їм статусу депресивних;
- визначати оптимальне поєднання важелів, методів, інструментів при досягненні основних цілей регіональної політики;
- визначати пріоритетні напрями регіональної економічної, соціальної, екологічної політики;
- давати оцінку існуючій нормативно-правовій базі, діючому організаційно-економічному механізму регіональної політики, ефективності її проведення в окремих регіонах країни.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 210 годин / 7 кредитів ECTS.

3. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. Вступ. Теоретико-методологічне обґрунтування регіональної політики.

Тема 1. Вступ. Сутність регіональної політики. Мета і завдання регіональної політики.

Мета, завдання та структура курсу «Регіональна політика». Аналіз літературних, статистичних та картографічних джерел.

Проблема диференціації рівнів соціально-економічного розвитку України. Передумова здійснення регіональної політики. Причини загострення диспропорцій соціально-економічного розвитку територій.

Сутність регіональної політики. Мета і завдання регіональної політики. Спрямованість регіональної політики України. Основні поняття, що лежать в основі наукової розробки регіональної політики суверенної держави. Об'єкти та суб'єкти регіональної політики. Механізм регіональної політики. Стратегія регіонального розвитку. Конкурентоспроможність регіону. Дивергенція та конвергенція соціально-економічного простору.

Нормативно-правова база регіональної політики України.

Тема 2. Регіональна політика країн з високим рівнем розвитку економіки

Сполучені Штати Америки. Суть поглядів неоінтернаціоналістів, адапторів та радикальних перетворювачів на роль держави у регулюванні розвитку регіонів. Основні програми з розвитку регіонів, що були прийняті та реалізовані в США. Досвід Великої Британії в сфері державного регулювання регіонального розвитку. Особливості регіональної політики Франції та Німеччини. Регіональна політика Європейського Союзу. Історичні віхи формування регіональної політики ЄС. Принципи, критерії цілі регіональної політики. “Номенклатура територіальних одиниць для статистики” (NUTS). Інституційні засади регіональної політики. Фінансові інструменти регіональної політики ЄС. Обсяги і напрями фінансування регіональної політики. Використання зарубіжного досвіду регіональної політики в Україні.

Тема 3. Вітчизняний досвід в здійсненні регіональної політики

Суть методології територіального планування в бувшому СРСР в 20-ті рр. ХХ ст. Основні принципи регіональної політики в 30-х роках. Досвід “Раднаргоспів” у сфері регіонального управління. Приклади реалізації довгострокових регіональних програм на території бувшого СРСР.

Тема 4. Закони і закономірності розвитку регіонально-інтегрованої економічної системи

Зміст законів, що складають науково-теоретичну основу обґрунтування регіональної політики: закони територіального поділу праці, регіональної інтеграції господарства, закон зближення рівнів соціально-економічного розвитку регіонів. Закономірності розміщення і територіальної організації регіонально-інтегрованих продуктивних сил. Суть принципів економічного регулювання як форми практичного втілення в життя законів та закономірностей територіального розвитку. Загальні принципи регіональної політики, принципи соціальної, економічної, екологічної політики.

Тема 5. Наукові підходи до регіональної політики

Поняття про наукові підходи. Просторово-часовий підхід. Сутність підходу, засновники підходу. Генетичний та етногенетичний підходи. Геосистемний підхід. Поняття про геосистему та можливості її використання у регіональній політиці. Відтворювальний підхід. Проблемний підхід. Геополітичний та аксіологічний підходи.

Тема 6. Теорія формування і функціонування механізму регіональної політики

Поняття про механізм регіональної політики та його складові. Комплексний підхід та вимоги при формуванні механізму регіональної політики. Класифікація методів впливу на регіональний розвиток. Форми реалізації регіональної політики. Інститути регіональної політики. Економічні методи регіональної політики. Бюджетна, кредитна, податкова, цінова, митна, валютна політика. Адміністративні методи регіональної політики. Інструменти комплексного впливу на розвиток регіонів. Прогнозування, програмування, планування регіонального розвитку.

Змістовий модуль II. Основні напрямки регіональної політики в Україні.

Тема 7. Концептуальні основи регіональної політики України

Цілі і завдання регіональної політики України. Вдосконалення комплексно-пропорційного соціально-економічного розвитку природно-господарських районів, областей та інших об'єктів, виявлення депресивних регіонів та розробка заходів щодо їх розвитку. Вивчення можливостей формування спеціальних економічних зон в Україні. Удосконалення економічного механізму регіонального розвитку, та покращання управління цим процесом. Ієрархія регіональної політики. Проблеми, завдання, засоби державного впливу на загальнодержавному, регіональному і обласному та локальному (муніципальному) рівнях. Етапність у здійсненні державної регіональної політики: необхідність такого підходу, чинники, що впливають на даний процес, обґрунтування черговості проблем та регіонів, які вимагають особливої уваги з боку загальнодержавних та обласних органів

управління. Класифікація регіональної політики. Види регіональної політики: економічна, соціальна і культурна, демографічна, екістична, екологічна.

Тема 8. Державна регіональна економічна політика в Україні

Зміст і завдання регіональної економічної політики. Механізм реалізації регіональної економічної політики в Україні. Бюджетна політика. Можливі джерела поповнення місцевих бюджетів у перехідній економіці. Джерела фінансування регіональних програм. Цінова політика: методи і форми її реалізації. Інвестиційна політика інвестиційного процесу у регіонах. Методи регіональної інвестиційної політики. Податкова політика. Структурна регіональна політика. Інституційна політика.

Тема 9. Державна регіональна соціальна та демографічна політика в Україні

Зміст і завдання регіональної соціальної та демографічної політики. Механізм реалізації регіональної соціальної та демографічної політики в Україні. Забезпечення населення послугами соціальної інфраструктури у регіонах. Соціальний захист населення. Державна регіональна політика у сфері зайнятості. Сутність і завдання регіональної демографічної політики в Україні.

Тема 10. Державна регіональна екологічна політика в Україні

Зміст і завдання регіональної екологічної політики. Механізм реалізації регіональної екологічної політики в Україні. Поняття про екологічну безпеку регіону. Основні загрози екологічній безпеці. Напрямки реалізації державної регіональної екологічної політики в регіонах України.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Практ. (Семін.)	Конс.	Сам. роб.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль I. Вступ. Теоретико-методологічне обґрунтування регіональної політики.					
Тема 1. Вступ. Сутність регіональної політики. Мета і завдання регіональної політики.	17	3	2	1	10

Тема 2. Регіональна політика країн з високим рівнем розвитку економіки	17	3	3	1	10
Тема 3. Вітчизняний досвід в здійсненні регіональної політики	17	3	3	1	10
Тема 4. Закони і закономірності розвитку регіонально-інтегрованої економічної системи	18	3	3	1	10
Тема 5. Наукові підходи до регіональної політики	18	3	3	2	10
Тема 6. Теорія формування і функціонування механізму регіональної політики	18	3	3	1	13
Разом за змістовим модулем 1	105	18	17	7	63
Змістовий модуль II. Основні напрямки регіональної політики в Україні.					
Тема 7. Концептуальні основи регіональної політики України	26	4	4	1	15
Тема 8. Державна регіональна економічна політика в Україні	26	4	4	2	15
Тема 9. Державна регіональна соціальна та демографічна політика в Україні	27	3	4	2	18
Тема 10. Державна регіональна екологічна політика в Україні	26	5	5	2	15
Разом за змістовим модулем 2	105	18	17	7	63
Усього годин	210	36	34	14	126

5. Теми практичних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Онтологічний статус дисципліни «Основи регіональної політики»	3
2	Узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду регіональної політики	3
3	Методологічні підходи до комплексного дослідження регіонів для цілей регіональної політики	4
4	Інструменти організаційно-економічного механізму регіональної політики та особливості їх застосування	4
5	Особливості здійснення регіональної політики на сучасному етапі	4
6	Особливості реалізацій регіональної політики у прикордонних регіонах	4
7	Депресивні регіони як спеціальний об'єкт регіональної політики	4
8	Концептуальні засади адміністративно-територіальної реформи	4
9	Механізми просування економічних інтересів регіону за межами держави	4
	Разом	34

6. Самостійна робота

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Аналіз нормативно-правової бази регіональної політики.	18
2	Методика оцінки передумов і чинників формування та реалізації регіональної політики	18
3	Групування адміністративних регіонів України за рівнем їх соціально-економічного розвитку	18
4	Дослідження процесу децентралізації у державному управлінні регіональним розвитком	18
5	Аналіз показників сучасного регіонального економічного розвитку	18
6	Напрями соціального вирівнювання регіонів України	18
7	Чинники формування політичних та геополітичних пріоритетів розвитку регіонів України	18
	Разом	126

7. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота чи індивідуальні науково-дослідні завдання (ІНДЗ) студентів (за вибором) передбачає:

- 1) написання рефератів (підготовку огляду наукової літератури по даній темі);
- 2) складання конспектів лекцій (українською та англійською мовами);
- 3) підготовку ілюстративного матеріалу за темами, які вивчаються (виготовлення таблиць, схем малюнків, презентацій);
- 4) розв'язування задач;
- 5) підготовку матеріалів та доповідей до наукових конференцій.

8. Методи та форми навчання

У навчальному процесі застосовуються лекції з використанням мультимедіапроектора та інших ТЗН, практичні заняття, самостійна та індивідуальна роботи.

Серед методик та форм навчання даного курсу слід визначити такі: методики викладання: методика проблемного навчання та евристичне навчання; форми навчання: аналітичні і проблемні лекції та дискусії; методики навчання: кейс-метод, презентації, міні-проекти, які готують студенти самостійно та презентують для присутніх.

Практичні заняття плануються для кожної теми дисципліни і включають такі напрями роботи: підготовку до практичних занять за вказаним планом; виконання контрольних завдань; виконання завдань дослідницького характеру; критичний огляд наукових публікацій за обраною проблематикою; тренінги; рольові та ділові ігри; презентація результатів дослідження на задану тематику, у т. ч. виступ на конференціях.

9. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Форма контролю – залік та екзамен. В білеті 3 питання, кожне з яких оцінюється у 20 балів.

Питання для підсумкового контролю.

1. Сутність, принципи та основні завдання державної регіональної політики
2. Світовий досвід формування та реалізації державної регіональної політики
3. Форми та методи реалізації державного управління соціально-економічними процесами у регіоні
4. Інституційне забезпечення державної регіональної політики: стан, проблеми та перспективи
5. Нормативно-правове забезпечення регіонального розвитку
6. Механізми державного регулювання територіального розвитку та застосування процесуального підходу до перетворення системи управління регіоном
7. Формування та вдосконалення національної системи управління територіями
8. Трансформація співвідношення централізації та децентралізації
9. Дослідження процесу децентралізації у державному управлінні регіональним розвитком

10. Зміст централізації та децентралізації в управлінні регіональним розвитком
11. Базові форми децентралізації управління регіональним розвитком
12. Принципи побудови співвідношення централізації та децентралізації у державному управлінні
13. Тенденції економічного розвитку регіонів на етапі економічного зростання
14. Аналіз показників сучасного регіонального економічного розвитку
15. Житлово-комунальне господарство регіонів: стан та проблеми реформування
16. Проблеми соціальної нерівності як сфера державного регулювання
17. Ринок праці й доходи населення: регіональний вимір
18. Демографічний розвиток регіонів
19. Напрями соціального вирівнювання регіонів України
20. Методологічна база структурних реформ у перехідній економіці
21. Еволюція поглядів на роль структурних змін у трансформаційному процесі
22. Характеристика структурних диспропорцій та деформацій
23. Стратегічні пріоритети інституціональних
24. та структурних змін на регіональному рівні
25. Чинники формування політичних та геополітичних пріоритетів розвитку регіонів України
26. Аналіз чинників, формування пріоритетів регіональних політичних та економічних еліт і наслідків їх впливів
27. Актуальні проблеми становлення місцевого самоврядування в Україні
28. Місцеве самоврядування як форма партисипативної демократії: правові основи та досвід міст України
29. Форми та принципи участі громадськості у місцевому самоврядуванні
30. Проблеми забезпечення самостійності територіальних громад у вирішенні питань місцевого значення
31. Децентралізація та деконцентрація владних повноважень як чинник розвитку місцевого самоврядування
32. Розвиток місцевого самоврядування у контексті політичної реформи
33. Політичні моделі розвитку місцевого самоврядування
34. Впровадження та використання критеріїв оцінки результативності діяльності органів місцевого самоврядування
35. Методологічні засади реформування адміністративно-територіального устрою держави
36. Формування державної території та адміністративно-територіального устрою України в дорадянський період
37. Трансформації адміністративно-територіального устрою в радянській Україні
38. Економічне районування України
39. Стан та проблеми сучасного адміністративно-територіального устрою України
40. Концептуальні засади адміністративно-територіальної реформи
41. Системоутворююча роль місцевих фінансів у регіональній економіці
42. Принципи та механізми формування місцевих бюджетів. Місцеві бюджети як уособлення фінансової стабільності територіальних одиниць
43. Вимоги до управління місцевими запозиченнями в Україні
44. Світовий досвід стимулювання ділової активності в регіоні
45. Нівелювання негативного впливу регуляторних бар'єрів на формування інвестиційного клімату регіону
46. Засоби стимулювання ділової активності: регіональний аспект
47. Механізми просування економічних інтересів регіону за межами держави
48. Напрями удосконалення державного регуляторного клімату у секторі малого підприємства

49. Особливості формування регіональної компоненти регулювання ринку товарів і послуг для населення
50. Зміцнення економічної безпеки господарюючих суб'єктів та підприємницького середовища як ключове завдання державної регіональної політики. Проблеми та завдання удосконалення інституційної бази підприємництва у регіон
51. Актуальні проблеми регуляторної політики у сфері підприємницької діяльності
52. Деякі аспекти соціально-економічного розвитку України та розвитку зовнішньоекономічних зв'язків
53. Основні напрями розвитку вільних економічних зон (ВЕЗ): закордонний досвід
54. Особливості та перспективи функціонування спеціальних економічних зон та територій пріоритетного розвитку з пільговим режимом інвестиційної діяльності в Україні
55. Сутність інноваційної діяльності в умовах міжнародного науково-технічного співробітництва
56. Світовий досвід створення інноваційних структур як інструменту сприяння інноваційній діяльності
57. Перспективи розвитку національної інноваційної сфери України з урахуванням функціонування інноваційних структур
58. Теоретико-методологічні підходи щодо визначення передумов виникнення кластера у економічній системі в умовах конкуренції
59. Світовий досвід функціонування кластерів як інструменту підвищення конкурентоспроможності економічної системи
60. Перспективи формування кластерів в національній економічній системі
61. Критерії оцінки ефективності кластерних систем
62. Регіональні асиметрії в світовій економіці
63. Сучасні моделі регіонального розвитку
64. Регіональна конвергенція в ЄС
65. Особливості розвитку міжнародних та регіональних інтеграційних процесів
66. Удосконалення регіонального устрою України в контексті розвитку європейської інтеграції
67. Енергетична складова регіональної стратегії України
68. Роль та місце транскордонного співробітництва в системі регіонального розвитку
69. Організаційно-правове забезпечення транскордонного співробітництва
70. Інституційне та фінансове забезпечення ТКС в Україні
71. Стан та проблеми розвитку єврорегіонів як основного компонента в процесі державної підтримки розвитку транскордонного співробітництва
72. Особливості формування транскордонної статистики
73. Технологічний розвиток та його вплив на регіональну економіку
74. Міжнародний трансфер технологій як джерело технологічних інновацій у регіонах
75. Державна та регіональна політика науково-технічного розвитку територій

10. Методи та засоби діагностики успішності навчання

Методи діагностики успішності навчання:

- поточний контроль (поточне опитування на лекціях, практичних заняттях);
- періодичний контроль або проміжний контроль в кінці змістового модуля (модульна контрольна робота у вигляді тестових завдань);
- підсумковий контроль (проводиться в кінці вивчення курсу у формі заліку та екзамену).

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль (макс = 40 балів)										Модульний контроль (макс = 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1					Модуль 2					Модуль 3		
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					ІНДЗ	МКР 1	МКР 2
Теми					Теми							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	10	30	30
2	2	2	3	3	3	3	4	4	4			

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Добре	
75 - 81		
67 -74		
60 - 66	Задовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)
1 – 59	Незадовільно	

Критерії оцінювання

Практичні навички (виконання практичної роботи) оцінюються за результатами виконання практичних робіт. Максимальна кількість балів за виконання роботи – 1 бал. Практична робота може бути оцінена, якщо студент виконав всі завдання, оформив роботу, зробив висновки.

Усні відповіді при здачі практичних робіт оцінюються за такими критеріями:

0,25 бала – відповідь поверхнева на основі прочитаної лекції;

відповідь хаотична, фрагментарна; відтворення заученого матеріалу без усвідомлення його суті; розуміння і розкриття лише окремих позицій.

0,5 бала – відповідь послідовна, недостатньо структурована; роз'яснення переважної кількості позицій (без виділення основних позицій); використання тексту лекції та одного підручника.

1 бал – відповідь логічна, чітка, структурована; глибоке розуміння матеріалу, яке включає узагальнені, систематизовані позиції; побудована на основі матеріалу лекції та кількох підручників.

1,5 бали – відповідь чітка, структурована, логічна; включає узагальнені, систематизовані позиції; побудована на основі матеріалу лекції та кількох підручників; аргументоване посилання на додаткові наукові джерела, спеціальну літературу, власні наукові доробки; наведення власних прикладів; порівняльний аналіз.

Максимальна кількість балів за виконання роботи з усною відповіддю при задачі – *2,5 бали*. Загалом за усі практичні роботи – *30 балів*.

Критерії оцінювання індивідуальних завдань. За кожне індивідуальне завдання студент максимально може отримати 10 балів:

1 бал – завдання виконано поверхнево.

2 бали – фрагментарне виконання лише частини (25 %) завдання.

3 бали – фрагментарне виконання лише частини (55 %) завдання.

4 бали – фрагментарне виконання лише частини (75 %) завдання.

5 балів – завдання виконано повністю. Стиль виконання – копіювальний (відтворення відомостей без чіткого усвідомлення їх суті).

6 балів – завдання виконано повністю. Стиль виконання – копіювально-алгоритмічний (частина відомостей відтворена без чіткого усвідомлення їх суті, частина відтворена і пояснена).

7 балів – завдання виконано повністю. Стиль виконання – евристичний (відтворення відомостей з елементами власних суджень).

8 балів – завдання виконано повністю. Чітка аргументація та виділення ключових позицій. Глибоке розуміння суті виконуваного завдання. Використання новітніх джерел літератури. Стиль виконання – пошуковий.

9 балів – завдання виконано повністю. Чітка аргументація та виділення ключових позицій. Глибоке розуміння суті виконуваного завдання. Використання новітніх джерел літератури. Стиль виконання – евристичний з елементами пошукового.

10 балів – завдання виконано повністю. Чітка аргументація та виділення ключових позицій. Глибоке розуміння суті виконуваного завдання. Використання новітніх джерел літератури. Оригінальність. Виражений творчий підхід у роботі над виконанням завдання. Стиль виконання –

творчий.

Проміжний контроль (модульна контрольна робота) проводиться письмово. Модульний зріз передбачає розв'язання 30 тестових завдань, які складаються на основі лекційного курсу, практичних робіт і питань, які виносяться на самостійне опрацювання. Правильне розв'язання тестового завдання оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів, яку студент може

отримати за один модульну контрольну роботу – 30 балів (загалом 60 балів за дві модульні контрольні роботи).

Підсумковий контроль – екзамен. Оцінювання знань студентів здійснюється за результатами поточного й модульного контролю. При цьому завдання із цих видів контролю оцінюються в діапазоні від 0 до 100 балів включно.

У випадку незадовільної підсумкової оцінки, або за бажання підвищити рейтинг, студент складає екзамен в усній формі. При цьому на екзамен виносяться 60 балів, а бали, набрані за результатами модульних контрольних робіт, анулюються. В екзаменаційному білеті – 3 питання, кожне з яких оцінюється у 20 балів. Для отримання екзамену потрібно набрати не менше 60 балів за 100-бальною шкалою. У відомості та індивідуальному навчальному плані студента в графі «оцінка за національною шкалою» робиться запис “відмінно”, “добре”. “задовільно”.

12. Методичне забезпечення

–

13. Список джерел

1. Регіональна політика в Україні: суспільно-географічний аспект. - К.: Київський університет, 2004. – 130 с.
2. Регіональна політика та механізм її реалізації / За ред. М.І. Долішнього. – К.: Наукова думка, 2003. – 503 с.
3. Долішній М.І. Регіональна політика на рубежі ХХ-ХХІ століть: нові пріоритети. - К.: наукова думка, 2006.
4. Регіональна політика у країнах Європи. – Ужгород, 2001.
5. Я.Б. Олійник, С.П. Запотоцький С.П., Кононенко О.Ю. та ін. Регіональна економіка. - К.: КНТ Видавець Фурса С.Я., 2007. - 444 с.
6. Гранберг А.Г. Основы региональной экономики. - М.: ГУ ВШЭ, 2003. - 495 с.
7. Бандур С.І., Заец Т.А. Сучасна регіональна соціально-економічна політика держави: теорія, методологія, практика. - К.: РВПС НАНУ, 2002. - 250 с.
8. Стеченко Д.М. Управління регіональним розвитком. – К.: Вища школа, 2001. – 223 с.
9. Трансформація структури господарства України: регіональний аспект / За ред. Г.В. Балабанова. – К.: Міленіум, 2003. – 404 с.
10. Богорад О.Д., Тевелєв О.М., Падалка В.М., Підмогильний М.В. Регіональна економіка. Словник-довідник. К., 2004.

11. Кузнецова О. Мировой и российский опыт региональной экономической политики // Мировая экономика и международные отношения. - 2003. - № 10. - с. 60-69.
12. Зааставний Ф. Депресивні регіони: наліз, оцінка, проблеми // Регіональна економіка. - 2005. - № 1. - С. 76-90.
13. Кравців В., Стадницький Ю. Актуальні питання реалізації політики стимулювання розвитку регіонів України в сучасних умовах // Регіональна економіка. - 2005. - № 3. - С. 77-84.
14. Поповкін В.А. Регіонально-цілісний підхід в економіці. – К., 1993.
15. Чумаченко Н. Региональная политика в Украине. – Донецк: Сичь. 1993. – 68 с.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра економічної та соціальної географії

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Проректор з науково-педагогічної
і навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С.В. _____
« ____ » _____ 2017 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА

підготовки магістр
галузі знань 01 «Освіта»
спеціальності 014 «Середня освіта»
освітня програма «Географія. Економіка»

Робоча програма навчальної дисципліни „Регіональна політика” для підготовки магістрів спеціальності 014 «Середня освіта», галузі знань 01 «Освіта». – 29 серпня 2017 р. – 7 с.

Розробники:

кандидат географічних наук, доцент
кафедри економічної та соціальної географії

Голуб Г.С.

Рецензент:

кандидат географічних наук, доцент
кафедри економічної та соціальної географії

Слащук А. М.

Робоча програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри економічної та соціальної географії протокол № 1 від 29 серпня 2017 р.

Завідувач кафедри:

Барський Ю. М.

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією географічного факультету протокол № __ від _____ 2017 р.

Голова науково-методичної комісії факультету:

Поручинський В. І.

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

протокол № __ від _____ 2017 р.

Вступ

Програма навчальної дисципліни «Регіональна політика», складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра галузі знань – 01 «Освіта», спеціальності – 014 «Середня освіта», освітньої програми – Географія. Економіка.

Предметом навчальної дисципліни є вивчення сфер діяльності з управління економічним, соціальним, екологічним і політичним розвитком країни в регіональному аспекті відповідно до заздалегідь розроблених програм.

Міждисциплінарні зв'язки: Курс «Регіональна політика» є загальною та невід'ємною складовою у підготовці магістрів економічної та соціальної географії. Курс має тісні міжпредметні зв'язки з дисциплінами як регіонально-економічного „Менеджмент регіонального розвитку”, „Економіка підприємства”, так і суспільно-географічного напрямку, „Регіональна економічна та соціальна географія”, „Географія населення з основами демографії”, „Географія промисловості” та ін.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів:**

I. Вступ. Теоретико-методологічне обґрунтування регіональної політики.

II. Основні напрямки регіональної політики в Україні.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		заочна форма навчання
Кількість кредитів: 7	Шифр і назва галузі знань: 01 – Освіта	за вибором
	Шифр і назва спеціальності та освітньої програми: 014 Середня освіта. Географія. Економіка	
Модулів: 3		Рік підготовки: 6, 7
Змістових модулів: 2		Семестр: 12, 13
ІНДЗ: є		Лекції: 14 год
Загальна кількість годин: 210		Практичні: 14 год

	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	Самостійна робота: 156 год
		Консультації: 26 год.
		Форма контролю: <u>залік та екзамен</u>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Метою викладання дисципліни «Регіональна політика» є вивчення теоретичних та методичних основ регіональної політики та набуття практичних навичок зі здійснення регіональної політики

2.2. Основними завданнями дисципліни «Регіональна політика» є:

- розкриття понятійно-термінологічного апарату регіональної політики;
- аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду регіональної політики;
- висвітлення законів, закономірностей та принципів розвитку регіонально-інтегрованої економічної системи;
- розкриття сутності та складових механізму регіональної політики;
- розкриття методичних підходів до оцінки рівнів соціально-економічного розвитку регіонів, надання територіям статусу депресивних;
- розкриття змісту основних напрямів регіональної політики в Україні.

2.3. Згідно з вимогами освітньо-кваліфікаційної програми студенти повинні:

знати:

- понятійно-термінологічний апарат регіональної політики;
- вітчизняний та зарубіжний досвід регіональної політики;
- закони, закономірності та принципи розвитку регіонально-інтегрованої економічної системи;
- сутність основних наукових підходів до регіональної політики;
- види, рівні, напрями сучасної регіональної політики в Україні;

вміти:

- проводити оцінку рівнів соціально-економічного розвитку регіонів;
- аналізувати рівень розвитку адміністративних одиниць щодо надання їм статусу депресивних;
- визначати оптимальне поєднання важелів, методів, інструментів при досягненні основних цілей регіональної політики;
- визначати пріоритетні напрями регіональної економічної, соціальної, екологічної політики;
- давати оцінку існуючій нормативно-правовій базі, діючому організаційно-економічному механізму регіональної політики, ефективності її проведення в окремих регіонах країни.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 210 годин / 7 кредитів ECTS.

3. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. Вступ. Теоретико-методологічне обґрунтування регіональної політики.

Тема 1. Вступ. Сутність регіональної політики. Мета і завдання регіональної політики.

Мета, завдання та структура курсу “Регіональна політика в Україні”. Аналіз літературних, статистичних та картографічних джерел.

Проблема диференціації рівнів соціально-економічного розвитку України. Передумова здійснення регіональної політики. Причини загострення диспропорцій соціально-економічного розвитку територій. Сутність регіональної політики. Мета і завдання регіональної політики. Спрямованість регіональної політики України. Основні поняття, що лежать в основі наукової розробки регіональної політики суверенної держави. Об’єкти та суб’єкти регіональної політики. Механізм регіональної політики. Стратегія регіонального розвитку. Конкурентоспроможність регіону. Дивергенція та конвергенція соціально-економічного простору. Нормативно-правова база регіональної політики України.

Тема 2. Регіональна політика країн з високим рівнем розвитку економіки

Сполучені Штати Америки. Суть поглядів неоінтернаціоналістів, адапторів та радикальних перетворювачів на роль держави у регулюванні розвитку регіонів. Основні програми з розвитку регіонів, що були прийняті та реалізовані в США. Досвід Великої Британії в сфері державного регулювання регіонального розвитку. Особливості регіональної політики Франції та Німеччини. Регіональна політика Європейського Союзу. Історичні віхи формування регіональної політики ЄС. Принципи, критерії цілі регіональної політики. “Номенклатура територіальних одиниць для статистики” (NUTS). Інституційні засади регіональної політики. Фінансові інструменти регіональної політики ЄС. Обсяги і напрями фінансування регіональної політики. Використання зарубіжного досвіду регіональної політики в Україні.

Тема 3. Вітчизняний досвід в здійсненні регіональної політики

Суть методології територіального планування в бувшому СРСР в 20-ті рр. ХХ ст. Основні принципи регіональної політики в 30-х роках. Досвід “Раднаргоспів” у сфері регіонального управління. Приклади реалізації довгострокових регіональних програм на території бувшого СРСР.

Тема 4. Закони і закономірності розвитку регіонально-інтегрованої економічної системи

Зміст законів, що складають науково-теоретичну основу обґрунтування регіональної політики: закони територіального поділу праці, регіональної

інтеграції господарства, закон зближення рівнів соціально-економічного розвитку регіонів. Закономірності розміщення і територіальної організації регіонально-інтегрованих продуктивних сил. Суть принципів економічного регулювання як форми практичного втілення в життя законів та закономірностей територіального розвитку. Загальні принципи регіональної політики, принципи соціальної, економічної, екологічної політики.

Тема 5. Наукові підходи до регіональної політики

Поняття про наукові підходи. Просторово-часовий підхід. Сутність підходу, засновники підходу. Генетичний та етногенетичний підходи. Геосистемний підхід. Поняття про геосистему та можливості її використання у регіональній політиці. Відтворювальний підхід. Проблемний підхід. Геополітичний та аксіологічний підходи.

Тема 6. Теорія формування і функціонування механізму регіональної політики

Поняття про механізм регіональної політики та його складові. Комплексний підхід та вимоги при формуванні механізму регіональної політики. Класифікація методів впливу на регіональний розвиток. Форми реалізації регіональної політики. Інститути регіональної політики. Економічні методи регіональної політики. Бюджетна, кредитна, податкова, цінова, митна, валютна політика. Адміністративні методи регіональної політики. Інструменти комплексного впливу на розвиток регіонів. Прогнозування, програмування, планування регіонального розвитку.

Змістовий модуль II. Основні напрямки регіональної політики в Україні.

Тема 7. Концептуальні основи регіональної політики України

Цілі і завдання регіональної політики України. Вдосконалення комплексно-пропорційного соціально-економічного розвитку природно-господарських районів, областей та інших об'єктів, виявлення депресивних регіонів та розробка заходів щодо їх розвитку. Вивчення можливостей формування спеціальних економічних зон в Україні. Удосконалення економічного механізму регіонального розвитку, та покращання управління цим процесом.

Ієрархія регіональної політики. Проблеми, завдання, засоби державного впливу на загальнодержавному, регіональному і обласному та локальному (муніципальному) рівнях.

Етапність у здійсненні державної регіональної політики: необхідність такого підходу, чинники, що впливають на даний процес, обґрунтування черговості проблем та регіонів, які вимагають особливої уваги з боку загальнодержавних та обласних органів управління.

Класифікація регіональної політики. Види регіональної політики: економічна, соціальна і культурна, демографічна, екістична, екологічна.

Тема 8. Державна регіональна економічна політика в Україні

Зміст і завдання регіональної економічної політики. Механізм реалізації регіональної економічної політики в Україні. Бюджетна політика. Можливі джерела поповнення місцевих бюджетів у перехідній економіці. Джерела фінансування регіональних програм. Цінова політика: методи і форми її реалізації. Інвестиційна політика інвестиційного процесу у регіонах. Методи регіональної інвестиційної політики. Податкова політика. Структурна регіональна політика. Інституційна політика.

Тема 9. Державна регіональна соціальна та демографічна політика в Україні

Зміст і завдання регіональної соціальної та демографічної політики. Механізм реалізації регіональної соціальної та демографічної політики в Україні. Забезпечення населення послугами соціальної інфраструктури у регіонах. Соціальний захист населення. Державна регіональна політика у сфері зайнятості. Сутність і завдання регіональної демографічної політики в Україні.

Тема 10. Державна регіональна екологічна політика в Україні

Зміст і завдання регіональної екологічної політики. Механізм реалізації регіональної екологічної політики в Україні. Поняття про екологічну безпеку регіону. Основні загрози екологічній безпеці. Напрямки реалізації державної регіональної екологічної політики в регіонах України.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Практ. (Семін.)	Конс.	Сам. роб.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль I. Вступ. Теоретико-методологічне обґрунтування регіональної політики.					
Тема 1. Вступ. Сутність регіональної політики. Мета і завдання регіональної політики.	17	1	1	2	13
Тема 2. Регіональна політика країн з високим рівнем розвитку економіки	17	1	1	2	13

Тема 3. Вітчизняний досвід в здійсненні регіональної політики	17	1	1	2	13
Тема 4. Закони і закономірності розвитку регіонально-інтегрованої економічної системи	18	1	1	2	13
Тема 5. Наукові підходи до регіональної політики	18	2	2	3	13
Тема 6. Теорія формування і функціонування механізму регіональної політики	18	2	2	2	13
Разом за змістовим модулем 1	105	8	8	13	78
Змістовий модуль II. Основні напрямки регіональної політики в Україні.					
Тема 7. Концептуальні основи регіональної політики України	26	1	1	3	19
Тема 8. Державна регіональна економічна політика в Україні	26	2	2	3	20
Тема 9. Державна регіональна соціальна та демографічна політика в Україні	27	2	2	4	20
Тема 10. Державна регіональна екологічна політика в Україні	26	1	1	3	19
Разом за змістовим модулем 2	105	6	6	13	78
Усього годин	210	14	14	26	156

5. Теми практичних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Методологічні підходи до комплексного дослідження регіонів для цілей регіональної політики	3

2	Особливості здійснення регіональної політики на сучасному етапі	3
3	Особливості реалізацій регіональної політики у прикордонних регіонах	3
4	Депресивні регіони як спеціальний об'єкт регіональної політики	2
5	Концептуальні засади адміністративно-територіальної реформи	3
	Разом	14

6. Самостійна робота

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Аналіз нормативно-правової бази регіональної політики.	22
2	Методика оцінки передумов і чинників формування та реалізації регіональної політики	22
3	Групування адміністративних регіонів України за рівнем їх соціально-економічного розвитку	22
4	Дослідження процесу децентралізації у державному управлінні регіональним розвитком	23
5	Аналіз показників сучасного регіонального економічного розвитку	23
6	Напрями соціального вирівнювання регіонів України	22
7	Чинники формування політичних та геополітичних пріоритетів розвитку регіонів України	22
	Разом	156

7. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота чи індивідуальні науково-дослідні завдання (ІНДЗ) студентів (за вибором) передбачає:

- 1) написання рефератів (підготовку огляду наукової літератури по даній темі);
- 2) складання конспектів лекцій (українською та англійською мовами);
- 3) підготовку ілюстративного матеріалу за темами, які вивчаються (виготовлення таблиць, схем малюнків, презентацій);
- 4) розв'язування задач;
- 5) підготовку матеріалів та доповідей до наукових конференцій.

8. Методи та форми навчання

У навчальному процесі застосовуються лекції з використанням мультимедіапроектора та інших ТЗН, практичні заняття, самостійна та індивідуальна роботи.

Серед методик та форм навчання даного курсу слід визначити такі: методики викладання: методика проблемного навчання та евристичне навчання; форми навчання: аналітичні і проблемні лекції та дискусії; методики навчання: кейс-метод, презентації, міні-проекти, які готують студенти самостійно та презентують для присутніх.

Практичні заняття плануються для кожної теми дисципліни і включають такі напрями роботи: підготовку до практичних занять за вказаним планом; виконання контрольних завдань; виконання завдань дослідницького характеру; критичний огляд наукових публікацій за обраною проблематикою; тренінги; рольові та ділові ігри; презентація результатів дослідження на задану тематику, у т. ч. виступ на конференціях.

9. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Форма контролю – залік та екзамен. В білеті 3 питання, кожне з яких оцінюється у 20 балів.

Питання для підсумкового контролю.

1. Сутність, принципи та основні завдання державної регіональної політики
2. Світовий досвід формування та реалізації державної регіональної політики
3. Форми та методи реалізації державного управління соціально-економічними процесами у регіоні
4. Інституційне забезпечення державної регіональної політики: стан, проблеми та перспективи
5. Нормативно-правове забезпечення регіонального розвитку
6. Механізми державного регулювання територіального розвитку та застосування процесуального підходу до перетворення системи управління регіоном
7. Формування та вдосконалення національної системи управління територіями
8. Трансформація співвідношення централізації та децентралізації
9. Дослідження процесу децентралізації у державному управлінні регіональним розвитком
10. Зміст централізації та децентралізації в управлінні регіональним розвитком
11. Базові форми децентралізації управління регіональним розвитком
12. Принципи побудови співвідношення централізації та децентралізації у державному управлінні
13. Тенденції економічного розвитку регіонів на етапі економічного зростання
14. Аналіз показників сучасного регіонального економічного розвитку
15. Житлово-комунальне господарство регіонів: стан та проблеми реформування
16. Проблеми соціальної нерівності як сфера державного регулювання
17. Ринок праці й доходи населення: регіональний вимір
18. Демографічний розвиток регіонів
19. Напрями соціального вирівнювання регіонів України
20. Методологічна база структурних реформ у перехідній економіці
21. Еволюція поглядів на роль структурних змін у трансформаційному процесі
22. Характеристика структурних диспропорцій та деформацій
23. Стратегічні пріоритети інституціональних
24. та структурних змін на регіональному рівні
25. Чинники формування політичних та геополітичних пріоритетів розвитку регіонів України
26. Аналіз чинників, формування пріоритетів регіональних політичних та економічних еліт і наслідків їх впливів

27. Актуальні проблеми становлення місцевого самоврядування в Україні
28. Місцеве самоврядування як форма партисипативної демократії: правові основи та досвід міст України
29. Форми та принципи участі громадськості у місцевому самоврядуванні
30. Проблеми забезпечення самостійності територіальних громад у вирішенні питань місцевого значення
31. Децентралізація та деконцентрація владних повноважень як чинник розвитку місцевого самоврядування
32. Розвиток місцевого самоврядування у контексті політичної реформи
33. Політичні моделі розвитку місцевого самоврядування
34. Впровадження та використання критеріїв оцінки результативності діяльності органів місцевого самоврядування
35. Методологічні засади реформування адміністративно-територіального устрою держави
36. Формування державної території та адміністративно-територіального устрою України в дорадянський період
37. Трансформації адміністративно-територіального устрою в радянській Україні
38. Економічне районування України
39. Стан та проблеми сучасного адміністративно-територіального устрою України
40. Концептуальні засади адміністративно-територіальної реформи
41. Системоутворююча роль місцевих фінансів у регіональній економіці
42. Принципи та механізми формування місцевих бюджетів. Місцеві бюджети як уособлення фінансової стабільності територіальних одиниць
43. Вимоги до управління місцевими запозиченнями в Україні
44. Світовий досвід стимулювання ділової активності в регіоні
45. Нівелювання негативного впливу регуляторних бар'єрів на формування інвестиційного клімату регіону
46. Засоби стимулювання ділової активності: регіональний аспект
47. Механізми просування економічних інтересів регіону за межами держави
48. Напрями удосконалення державного регуляторного клімату у секторі малого підприємництва
49. Особливості формування регіональної компоненти регулювання ринку товарів і послуг для населення
50. Зміцнення економічної безпеки господарюючих суб'єктів та підприємницького середовища як ключове завдання державної регіональної політики. Проблеми та завдання удосконалення інституційної бази підприємництва у регіон
51. Актуальні проблеми регуляторної політики у сфері підприємницької діяльності
52. Деякі аспекти соціально-економічного розвитку України та розвитку зовнішньоекономічних зв'язків
53. Основні напрями розвитку вільних економічних зон (ВЕЗ): закордонний досвід
54. Особливості та перспективи функціонування спеціальних економічних зон та територій пріоритетного розвитку з пільговим режимом інвестиційної діяльності в Україні
55. Сутність інноваційної діяльності в умовах міжнародного науково-технічного співробітництва
56. Світовий досвід створення інноваційних структур як інструменту сприяння інноваційній діяльності
57. Перспективи розвитку національної інноваційної сфери України з урахуванням функціонування інноваційних структур
58. Теоретико-методологічні підходи щодо визначення передумов виникнення кластера у економічній системі в умовах конкуренції
59. Світовий досвід функціонування кластерів як інструменту підвищення конкурентоспроможності економічної системи

60. Перспективи формування кластерів в національній економічній системі
61. Критерії оцінки ефективності кластерних систем
62. Регіональні асиметрії в світовій економіці
63. Сучасні моделі регіонального розвитку
64. Регіональна конвергенція в ЄС
65. Особливості розвитку міжнародних та регіональних інтеграційних процесів
66. Удосконалення регіонального устрою України в контексті розвитку європейської інтеграції
67. Енергетична складова регіональної стратегії України
68. Роль та місце транскордонного співробітництва в системі регіонального розвитку
69. Організаційно-правове забезпечення транскордонного співробітництва
70. Інституційне та фінансове забезпечення ТКС в Україні
71. Стан та проблеми розвитку єврорегіонів як основного компонента в процесі державної підтримки розвитку транскордонного співробітництва
72. Особливості формування транскордонної статистики
73. Технологічний розвиток та його вплив на регіональну економіку
74. Міжнародний трансфер технологій як джерело технологічних інновацій у регіонах
75. Державна та регіональна політика науково-технічного розвитку територій

10. Методи та засоби діагностики успішності навчання

Методи діагностики успішності навчання:

- поточний контроль (поточне опитування на лекціях, практичних заняттях);
- періодичний контроль або проміжний контроль в кінці змістового модуля (модульна контрольна робота у вигляді тестових завдань);
- підсумковий контроль (проводиться в кінці вивчення курсу у формі заліку та екзамену).

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Добре	
75 - 81		
67 -74	Задовільно	
60 - 66		
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

12. Методичне забезпечення

–

13. Список джерел

1. Регіональна політика в Україні: суспільно-географічний аспект. - К.: Київський університет, 2004. – 130 с.
2. Регіональна політика та механізм її реалізації / За ред. М.І. Долішнього. – К.: Наукова думка, 2003. – 503 с.
3. Долішній М.І. Регіональна політика на рубежі ХХ-ХХІ століть: нові пріоритети. - К.: наукова думка, 2006.
4. Регіональна політика у країнах Європи. – Ужгород, 2001.
5. Я.Б. Олійник, С.П. Запотоцький С.П., Кононенко О.Ю. та ін. Регіональна економіка. - К.: КНТ Видавець Фурса С.Я., 2007. - 444 с.
6. Гранберг А.Г. Основы региональной экономики. - М.: ГУ ВШЭ, 2003. - 495 с.
7. Бандур С.І., Заец Т.А. Сучасна регіональна соціально-економічна політика держави: теорія, методологія, практика. - К.: РВПС НАНУ, 2002. - 250 с.
8. Стеченко Д.М. Управління регіональним розвитком. – К.: Вища школа, 2001. – 223 с.
9. Трансформація структури господарства України: регіональний аспект / За ред. Г.В. Балабанова. – К.: Міленіум, 2003. – 404 с.
10. Богорад О.Д., Тевелєв О.М., Падалка В.М., Підмогильний М.В. Регіональна економіка. Словник-довідник. К., 2004.
11. Кузнецова О. Мировой и российский опыт региональной экономической политики // Мировая экономика и международные отношения. - 2003. - № 10. - с. 60-69.
12. Зааставний Ф. Депресивні регіони: наліз, оцінка, проблеми // Регіональна економіка. - 2005. - № 1. - С. 76-90.
13. Кравців В., Стадницький Ю. Актуальні питання реалізації політики стимулювання розвитку регіонів України в сучасних умовах // Регіональна економіка. - 2005. - № 3. - С. 77-84.
14. Поповкін В.А. Регіонально-цілісний підхід в економіці. – К., 1993.
15. Чумаченко Н. Региональная политика в Украине. – Донецк: Сичь. 1993. – 68 с.